

РІВНЕНСЬКИЙ ДЕРЖАВНИЙ ГУМАНІТАРНИЙ УНІВЕРСИТЕТ

**ОНОВЛЕННЯ ЗМІСТУ, ФОРМ ТА МЕТОДІВ
НАВЧАННЯ І ВИХОВАННЯ
В ЗАКЛАДАХ ОСВІТИ**

Збірник наукових праць

Наукові записки

Рівненського державного гуманітарного університету

Випуск 13

Заснований в 1996 році

Рівне 2000

ББК 74.20

0–59

УДК: 371: 373: 378.

Оновлення змісту, форм та методів навчання і виховання в закладах освіти: Збірник наукових праць: Наукові записки Рівненського державного гуманітарного університету. Випуск 13. – Рівне, Рівненський державний гуманітарний університет, 2000 р. – 130 с.

Збірник наукових праць містить статті із загальнотеоретичних, історико-педагогічних і методичних проблем гуманізації освіти.

Опубліковані матеріали можуть бути корисними для науковців, викладачів педагогічних навчальних закладів, аспірантів, студентів, педагогів-практиків.

РЕДАКЦІЙНА КОЛЕГІЯ:

Головний редактор:

доктор педагогічних наук, професор, дійсний член АПСН **Мітюров Борис Никифорович**
(Рівненський державний гуманітарний університет);

заступник головного редактора:

кандидат педагогічних наук, професор **Воробйов Анатолій Миколайович**
(Рівненський державний гуманітарний університет);

доктор психологічних наук, професор, дійсний член АПН України **Бех Іван Дмитрович**
(Інститут проблем виховання АПН України);

доктор педагогічних наук, професор **Будний Богдан Євгенович**
(Тернопільський державний педагогічний університет ім.В.Гнатюка);

доктор педагогічних наук, професор, дійсний член АНВШ України **Дем'янчук Анатолій Степанович**
(Рівненський економіко-гуманітарний інститут);

доктор педагогічних наук, професор, дійсний член АПСН **Дем'янчук Степан Якимович**
(Рівненський економіко-гуманітарний інститут);

доктор педагогічних наук, професор **Коваль Ганна Петрівна**
(Рівненський державний гуманітарний університет);

доктор педагогічних наук, професор **Лисенко Неля Василівна**
(Прикарпатський педагогічний університет ім.В.Стефаника);

доктор педагогічних наук, професор **Лісова Світлана Валеріївна**
(Рівненський державний гуманітарний університет);

доктор педагогічних наук, професор **Павлютенков Євген Михайлович**
(Запорізький обласний інститут удосконалення вчителів);

доктор психологічних наук, професор **Пасічник Ігор Демидович**
(Університет “Острозька Академія”);

кандидат педагогічних наук, доцент, член-кореспондент АПСН **Поніманська Тамара Іллівна**
(Рівненський державний гуманітарний університет);

доктор психологічних наук, професор **Савчин Мирослав Васильович**
(Дрогобицький державний педагогічний університет ім.І.Франка);

доктор психологічних наук, професор, дійсний член МАПН **Сергєєв Олександр Васильович**
(Запорізький державний університет);

доктор педагогічних наук, професор **Сметанський Микола Іванович**
(Вінницький державний педагогічний університет ім.М.Коцюбинського);

доктор педагогічних наук, професор **Терещук Григорій Васильович**
(Тернопільський державний педагогічний університет ім.В.Гнатюка);

кандидат педагогічних наук, професор, член-кореспондент АПСН **Тищук Віталій Іванович**
(Рівненський державний гуманітарний університет);

кандидат педагогічних наук, доцент **Янцур Микола Сергійович**
(заступник головного редактора, Рівненський державний гуманітарний університет)

Затверджено Вченою Радою Рівненського державного гуманітарного університету (протокол №1 від 30.08.2000 р.).

Збірник затверджений ВАК України як наукове видання, в якому можуть публікуватися результати кандидатських і докторських дисертацій з педагогічних наук (Постанова Президії ВАК України №1-05/7 від 9.06.1999 р.).

За достовірність фактів, дат, назв і т.п. відповідають автори статей. Думки авторів можуть не збігатися з позицією редколегії. Рукописи рецензуються і не повертаються.

Адреса редакції: 33028, м. Рівне, вул. Остафова, 31. Рівненський державний гуманітарний університет

ISBN 966 – 7281 – 06 – 2 © Рівненський державний гуманітарний університет, 2000

ІННОВАЦІЙНІ ТЕХНОЛОГІЇ МЕТОДИЧНОЇ РОБОТИ

З ПЕДАГОГІЧНИМИ КАДРАМИ

У сучасних умовах розвитку національної освіти в Україні виникла потреба у проведенні суттєвих науково обґрунтованих змін у діяльності районної методичної служби, які за своєю сутністю і спрямованістю відповідали б демократизації і гуманізації сучасної школи переходу до високоефективної теоретичної та методичної підготовки педагогічних кадрів.

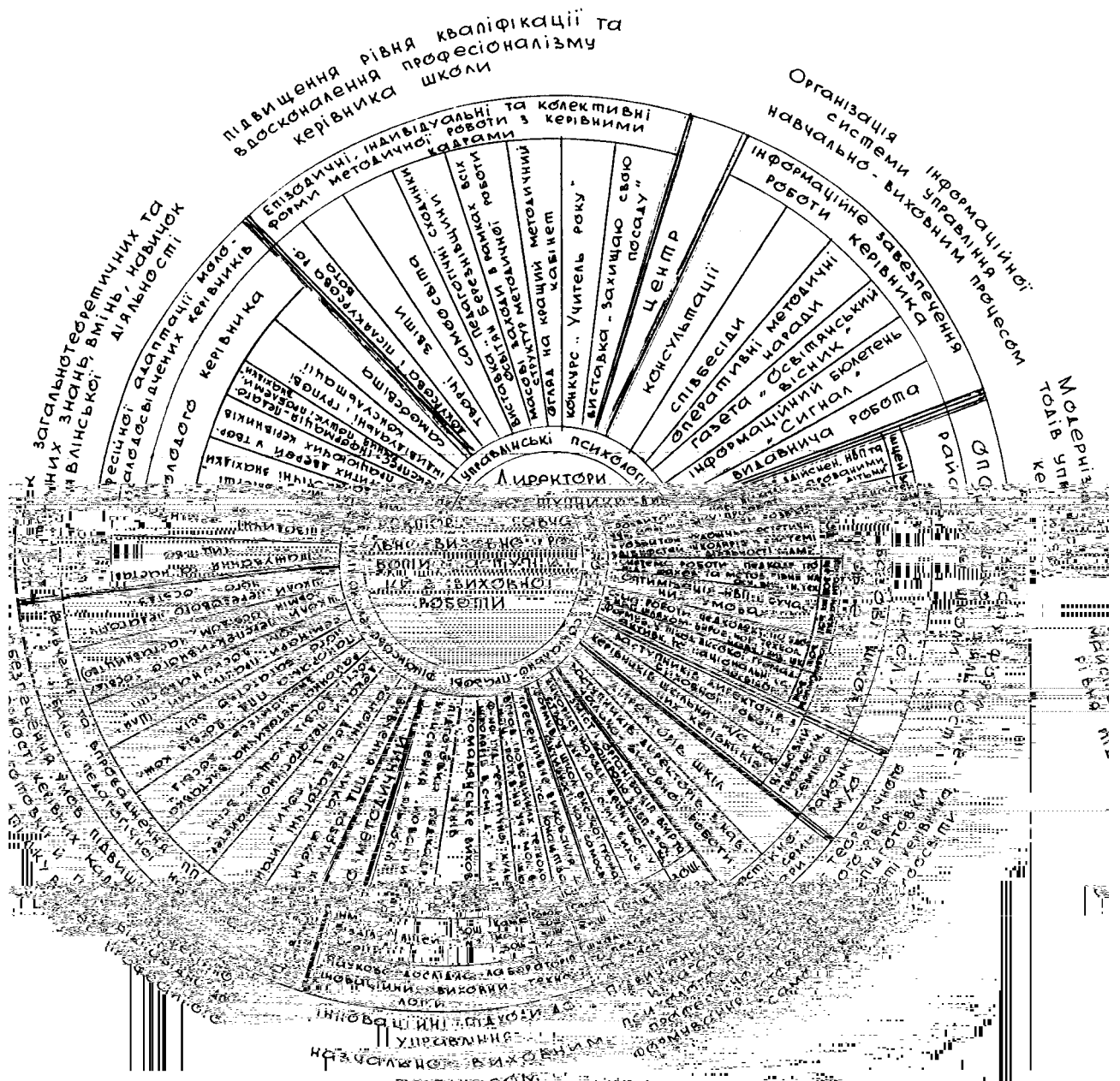
Питання теоретичної і методичної підготовки вчителів, класних керівників, директорів шкіл та їх заступників постійно є одним з центральних у психолого-педагогічній науці. Зокрема, всебічно досліджуються особливості психології праці вчителя в процесі загальнопедагогічної підготовки (Н.В.Кузьміна, Н.В.Чепелева); підготовка педагога до здійснення особистісно зорієнтованого виховання (І.Д.Бех, О.В.Киричук); формування творчої особистості вчителя (В.А.Кан-Калик, М.М.Поташнік).

Останнім часом з'явилося чимало досліджень, в яких відображаються різноманітні аспекти методичної роботи з педагогічними кадрами на рівні держави, області, району, школи (І.П.Жерносек, Т.Д.Дем'янюк, С.В.Кириленко, А.В.Сердюк, Н.І.Протасова, Т.І.Беседа та інш.). Зазначені праці є значним внеском в теорію і практику методичної роботи з педагогічними кадрами. Водночас більш глибоке вивчення даної проблеми дозволяє висловити думку, що одним із суттєвих недоліків методичних служб є їх слабка орієнтованість на інноваційні технології методичної роботи з педагогічними кадрами.

Ми розглядаємо інноваційні технології методичної роботи з педагогічними кадрами як стимулюючий процес, що характеризує прагнення педагога репрезентувати власне розуміння цілей навчання і виховання, котрі ефективно впливають на модифікацію змісту, форм і методів педагогічного процесу в сучасній школі. Це система освітньо-виховних, організаційно-педагогічних, методичних та матеріально-технічних компонентів, які створюють умови для розвитку і розкриття творчого потенціалу особистості педагога.

Для успішного здійснення навчання і виховання педагог повинен мати такі знання, вміння і навички, які б охоплювали найбільш загальні, універсальні положення і принципи національної освіти та виховання, наукової, народної та світової педагогіки, вікової і педагогічної психології, методики. Головним є знання філософських основ, теорії національної освіти і виховання. Однак, самих теоретичних знань не досить. Необхідно, щоб кожен учитель володів вміннями і навичками творчо застосовувати знання у своїй практичній діяльності. Набути їх можна розвитком власних творчих здібностей.

СИСТЕМА МЕТОДИЧНОЇ РОБОТИ З КЕРІВНИКАМИ ШКІЛ БЕРЕЗНІВСЬКОГО РАЙОНУ

Науково-теоретична, методична підготовка педагогічних кадрів – процес складний, динамічний і багатогранний. Дослідно-експериментальна робота свідчить про наявність диспропорції в науково-теоретичній і методичній підготовленості педагогів, що впливає на якісний рівень навчання і виховання школярів, вказує на все ще слабку ефективність існуючої системи перепідготовки педагогічних кадрів. Вона потребує гнучкості, мобільності, оперативності в реагуванні на вимоги часу, модифікації змісту, узгодженості у роботі, яка повинна вестись на трьох рівнях: область, район, школа.

Навчально-методичний центр відділу освіти Березнівської райдержадміністрації визначений наказом управління освіти і науки Рівненської облдержадміністрації – експериментальним. Пріоритетними напрямками його діяльності є: аналіз ефективності роботи педагогічних колективів, вивчення реального стану навчання і виховання школярів; вивчення науково-теоретичної і методичної підготовленості вчителів, класних керівників, директорів шкіл, їх заступників, бібліотекарів до здійснення завдань в суверенній Україні за допомогою експериментальних, діагностичних і формуючих методів; підвищення теоретичного і методичного рівня педагогічних кадрів та ін. Методичні підходи оновлюються з врахуванням сучасних наукових поглядів на дитину і тих змін, які відбуваються в суспільстві. Оновлення парадигми методичної роботи тут спрямоване на підвищення духової культури педагогів, захисту моралі, організації здорового способу життя, модифікацію змісту і цілей навчання та виховання підростаючого покоління.

Навчально-методичний центр всю свою діяльність підпорядковує розв'язанню в районі проблеми: "Удосконалення навчально-виховного процесу шляхом впровадження нових технологій навчання і виховання школярів", щоденна практична реалізація якої відбивається в усіх організаційних формах навчально-методичної роботи (масових, групових, індивідуальних). Реалізація проблемної теми в районі розрахована на чотири роки і проводиться поетапно, зокрема: перший – організаційно-підготовчий; другий – формуючий; третій – узагальнюючий, та практично реалізовується через відповідні структури у внутрішкільній методичній роботі.

Розглянемо алгоритм реалізації проблемної теми району на табл. 1.

Як бачимо, алгоритм реалізації проблемної теми передбачає:

а) оволодіння педагогами теоретико-методологічною основою проблеми, прогнозування цілей, мети методичної роботи; б) опанування змісту, засвоєння методики реалізації проблемної теми; в) реалізація змісту і завдань, створення власного досвіду; г) підведення підсумків, оцінка рівня самореалізації вчителів.

Великого значення надається забезпеченню системи інформаційного забезпечення роботи вчителя, керівника школи (див. табл.2), джерелами якої є самоосвіта та участь педагогів в різних формах методичної роботи (див. табл.3).

Відповідно до оновлення змісту освіти і виховання в сучасній школі, в навчальні плани всіх форм перепідготовки педагогічних кадрів вносяться суттєві зміни. Вчителі району, керівники

шкіл зустрічаються з ведучими вченими України, зокрема, академіками, докторами психологічних наук І.Д.Бехом та О.В.Киричуком, професором, доктором педагогічних наук В.М.Оржиховською та інші. Характерною особливістю їх лекцій є практичний показ шляхів реалізації теоретичних положень в навчально-виховному процесі. Удосконаленню педагогічної майстерності вчителів сприяють активні форми методичної роботи, зокрема, моделювання нетрадиційних уроків, тренінги спілкувань, панорами творчості, творчі портрети вчителя, класного керівника, кейс-методи вирішення педагогічних завдань, клуби творчої педагогіки тощо.

Одним із головних напрямів роботи навчально-методичного центру є формування інноваційного стилю діяльності керівників шкіл району. Розглянемо детально систему методичної роботи з керівниками шкіл Березнівського району Рівненської області на таблиці 4.

Як бачимо, система підготовки керівників шкіл передбачає модернізацію змісту, форм і методів управлінської діяльності, підвищення науково-теоретичної підготовки, загальнокультурного рівня, формування готовності до самоосвіти і саморозвитку, забезпечення умов підвищення професійної майстерності, організацію інформаційної системи управління навчально-виховним процесом та інш.

Плідно впливає на процес удосконалення методичної роботи співпраця з науковцями. Зокрема, в навчально-методичному центрі Березнівського відділу освіти працює відділення Науково-дослідної лабораторії інноваційних виховних технологій Рівненського державного гуманітарного університету.

Така робота дає можливість: а) глибоко досліджувати педагогічний процес в школах, розширювати географію зустрічей вчителів з ведучими вченими України; б) підтримувати наукові, творчі пошуки педагогів-новаторів, інтегрувати їх діяльність; в) використовувати у пропаганді науково-практичних здобутків засоби масової інформації, а також обмінюватися міждержавною інформацією; г) розробляти інноваційні технології навчання і виховання школярів; д) долати інертність мислення педагогів і одночасно впливати на розвиток їхньої творчості, ініціативи, активності.

Л і т е р а т у р а :

1. Жерносек І.П. Організація методичної роботи в школі. – К.: ІСДО, 1995. – 108 с.
2. Короткий енциклопедичний словник зарубіжних педагогічних термінів/ За ред.: І.Г.Тараненко, В.Ф.Мельниченко, Г.В.Степенко. – К.: ІСДО, 1995. – 68 с.

Одержано редакцією 25.05.2000

Зміст

Передмова	3
Павелків Р.В Психологічні чинники формування моральної поведінки школярів	4
Поніманська Т.І. Теоретичні засади гуманізації виховання дітей дошкільного віку	10
Дичківська І.М. Проблема становлення особистості дитини як один з напрямів інтеграції вітчизняних і зарубіжних ідей педагогічного гуманізму	15
Мельник І.М. З історії духовної освіти на Волині.....	19
Філоненко Р.С. Роль товариства "Просвіта" у вихованні підростаючого покоління (20-30pp.).....	28
Сергєєва В.Ф. Система національного дошкільного виховання С.Русової – джерело інноваційних технологій сучасного дошкілля.....	32
Григорішин Г.І. Проблема особистості вихователя в педагогічній спадщині С.Ф. Русової.....	36
Белова С.А. До питання про вальдорфську педагогіку в сучасному світі.....	39
Дзюбишина Н.Б. Реформа шкільної системи в Чехословаччині в період Першої республіки (1918 – 1938).....	43
Дем'янюк Т., Байрамова М., Мельничук Л. Інноваційні технології методичної роботи з педагогічними кадрами.....	49
Фасолько Т.С. Виховання у старших дошкільників позитивного емоційного ставлення до моральних норм.....	56
Беленька Г.В. Розвиток мислення у дітей дошкільного віку в процесі ознайомлення їх з природою	60
Горонаха Н.М. Урізноманітнення форм екологічної освіти дошкільнят.....	63
Меналюк Г.Ф. Шляхи підвищення ефективності навчання дітей дошкільного віку елементам математики.....	73
Семенюк М.П., Сак Л.А. Педагогічний експериментальний майданчик: досвід, перспективи.....	80
Ремизович Г.М. Управлінські аспекти процесу впровадження інноваційних технологій в діяльність дошкільного закладу.....	84
Машикіна Л.А. Науково-педагогічна діяльність викладача педагогічного училища та коледжу в контексті підготовки студентів до використання інновацій	88
Підкурганна Г.О. Ідеї педагогічного гуманізму в художньо-педагогічній підготовці студентів факультету дошкільного виховання.....	93
Самсонюк Н.Ф. Роль спецкурсу "Ігрові методи навчання дітей" у формуванні фахових знань та умінь майбутніх вихователів	100
Кравець Л.М. Самоаналіз педагогічної діяльності як складова професійної підготовки вчителя.....	104
Шамрай О.Б. Сутність педагогічної культури майбутнього вчителя в контексті національних традицій.....	107
Малаканова Л.В. Дослідження впливу організаційно-педагогічних умов оцінювання на якість професійної підготовки майбутнього вчителя	111
Солоненко Н.С. Ділові ігри в процесі вивчення менеджменту	117
Відомості про авторів	125

Наукове видання

**Оновлення змісту, форм та методів навчання і виховання в
закладах освіти**

ЗБІРНИК НАУКОВИХ ПРАЦЬ

Наукові записки Рівненського гуманітарного університету

Випуск 13

Заснований в 1996 р.

Відповідальний за підготовку збірника до видання Янцур М.С.
Технічний редактор Фасолько Т.С.
Комп'ютерна верстка Коломис О.Ф.

Здано до набору 20.06.2000р. Підписано до друку 30.08.2000р.
Формат 60x84 1/8. Папір офсетний № 1. Гарнітура Times New Roman. Друк різнографічний.
Ум. друк. арк. 15,4. Обл. вид. арк. 16,1. Замовлення № 7 Тираж 100.

Адреса редакції: 33028 м. Рівне, вул. Остафова, 31
Рівненський державний гуманітарний університет, кафедра дошкільної
педагогіки
(тел. 22-02-77)

Віддруковано засобами оперативної поліграфії
ТОВ "Центр соціально-економічного розвитку освітянства"
33000 м. Рівне, вул. Толстого, 3

О - 59 Оновлення змісту, форм та методів навчання і виховання в
закладах освіти: Збірник наукових праць: Наукові записки
Рівненського гуманітарного університету. Випуск 13. — Рівне,
Рівненський державний гуманітарний університет, 2000 р. — 130 с.

ISBN 966 — 7281 — 06 — 1.

Збірник наукових праць містить статті із загальнотеоретичних, історико-педагогічних і методичних
проблем гуманізації освіти.

Опубліковані матеріали можуть бути корисними для науковців, викладачів педагогічних
навчальних закладів, аспірантів, студентів, педагогів-практиків.

УДК: 371:373:378

ББК 74.20